

Yttrande

Socialförsäkringsutskottets promemoria *Försörjningskrav vid
anhöriginvandring*

Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner 20210524

Till Socialförsäkringsutskottet

Registrator.riksdagsforvaltningen@riksdagen.se

Dnr 1961-2020/21

Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner består av tio Stadsmissioner och arbetar för människor som lever i utsatthet och utanförskap i Sverige och verksamhet finns regionalt i Eskilstuna, Göteborg, Kalmar, Linköping, Skåne, Stockholm, Umeå, Uppsala, Västerås och Örebro. Stadsmissionerna arbetar med både akuta insatser och stöd till varaktig förändring, med bland annat juridisk rådgivning, samtalsstöd och vägledning vidare i samhället.

Vi har verksamheter för barn och ungdomar som kommit ensamma till Sverige, vi möter asylsökande och nyanlända i alla åldrar och driver verksamheter som erbjuder hjälp till personer som saknar uppehållstillstånd. Till Stadsmissionernas verksamheter vänder sig personer i svåra livssituationer varje dag. Vi har god kännedom om faktorer som skapar och bidrar till utsatthet och vilka effekter en lagstiftning kan få på både lång och kort sikt.

Sammanfattning

Socialförsäkringsutskottet har berett Riksföreningen för Sveriges Stadsmissioner möjlighet att lämna yttrande över två ändringsförslag till propositionen 2020/21:191 Ändrade regler i utlänningslagen som lagts fram av regeringen.

Förslagen berör olika aspekter av möjligheten att beviljas undantag från försörjningskravet vid familjeåterförening. Utskottsmajoriteten föreslår att kretsen av personer som kan beviljas undantag från försörjningskravet enligt 5 kap 3 d § utlänningslagen ska begränsas till att enbart omfatta flyktingar och inte alternativt skyddsbehövande. Vidare föreslås att utrymmet för att beviljas undantaget i andra situationer ska begränsas än mer än vad regeringen föreslagit genom att det ska krävas synnerliga skäl i stället för särskilda skäl.

Sveriges Stadsmissioner har i remissvaret till Migrationskommitténs betänkande (SOU 2020:54) förordat slopat försörjningskrav för flyktingar och alternativt skyddsbehövande. Den faktiska rätten till familjeåterförening omöjliggörs i många fall av det uppställda försörjningskravet. Utskottets förslag kommer att innebära att allt fler människor, som har skyddsbehov och inte kan bosätta sig någon annanstans i världen, inte kommer att kunna få en faktisk möjlighet att leva med sin familj i Sverige. Detta kommer i sin tur att få mycket svåra konsekvenser för dessa människors psykiska mående, sociala situation och deras möjligheter

att få det lugn och den trygghet som krävs för att kunna etablera sig på den svenska arbetsmarknaden och i det svenska samhället.

Utskottets bedömning att förslagen kommer att gynna integrationen i vårt land saknar därmed vetenskapligt eller empiriskt stöd. Mycket talar snarare för motsatsen. Med hänsyn till de allvarliga humanitära konsekvenser som utskottets förslag medför har utskottet inte presenterat några tungt vägande skäl som skulle motivera dessa mycket ingripande åtgärder i människors rätt till familjeliv. Åtgärderna står därför inte i rimlig proportion till deras ändamål.

Därutöver riskerar utskottets förslag att strida mot Sveriges internationella förpliktelser.

Sammanfattningsvis avstyrker Sveriges Stadsmissioner utskottets båda förslag i sin helhet.

Utskottets förslag att göra skillnad på flyktingar och alternativt skyddsbehövande är inte sakligt motiverat och riskerar att strida mot diskrimineringsförbudet

Flyktingar och alternativt skyddsbehövande har samma absoluta behov av skydd. De kan inte återvända till sina hemländer utan att riskera sina liv eller mycket svåra kränkningar av sina mänskliga rättigheter. De kan heller inte bosätta sig i något annat land i världen. De kan inte återförenas med sina familjer någon annanstans än i Sverige. I detta avseende finns det inga som helst skillnader mellan flyktingar och alternativt skyddsbehövande. Denna bedömning har såväl UNHCR som EU-kommissionen uttryckt och därför rekommenderat stater att ge samma skydd och rättigheter till flyktingar och till alternativt skyddsbehövande.

Trots att flyktingar och alternativt skyddsbehövande har samma förutsättningar i alla relevanta avseenden vill utskottet i sitt förslag negativt särbehandla alternativt skyddsbehövande i relation till flyktingar utan att egentligen anföra vad som motiverar att just denna grupp ska särbehandlas. En central princip inom svensk och internationell rätt är att lika fall ska behandlas lika såvida det inte finns ett objektiva och godtagbart skäl att göra skillnad. En allmän önskan om att minska invandringen – inte minst under en tid då antalet asylsökande i Sverige är historiskt lågt – framstår inte som ett godtagbart skäl för att diskriminera alternativt skyddsbehövande i relation till flyktingar när dessa två grupper har samma förutsättningar.

Den negativa särbehandlingen av alternativt skyddsbehövande som utskottet föreslår riskerar att bryta mot artikel 8 och 14 i Europakonventionen. Som Asylrättscentrum påtalat avhandlas denna fråga i flera pågående processer vid Europadomstolen, som väntas ställa krav på likabehandling av flyktingar och alternativt skyddsbehövande inom en snar framtid. En långsiktigt hållbar svensk migrationspolitik ska inte ens befinna sig i närheten av

att utgöra brott mot människors mest grundläggande rättigheter. Redan av detta skäl avstyrker Sveriges Stadsmissioner utskottets förslag.

Utöver att utskottets förslag sannolikt utgör ett brott mot det internationella diskrimineringsförbudet kommer förslaget, om det vinner bifall i riksdagen, att få allvarliga humanitära konsekvenser. För oss som möter människor i utsatta livssituationer dagligen i våra verksamheter kan vi konstatera att möjligheten att återförenas med sin familj är en av de mest grundläggande behov som måste vara uppfyllda för att människor ska kunna känna det lugn och den harmoni som många gånger krävs för att personer ska kunna integreras i det svenska samhället. Oron och saknaden efter familjen är mycket påfrestande och stör människors fokus, motivation och välmående. Det är också därför rätten att få vara med sin familj är så grundläggande att den upptas som en av de grundläggande mänskliga rättigheterna. Det är en signal om att det är en rätt som är central för människas förmåga att fungera i ett samhälle.

Utskottets förslag innebär att den stora gruppen alternativt skyddsbehövande, som alltså inte kan leva med sina familjer någon annanstans i världen än i Sverige, kommer rent faktiskt att berövas rätten till familjeåterförening då väldigt många av dessa inte har möjlighet att uppfylla försörjningskravet och enligt utskottets förslag inte ska kunna beviljas undantag från det.

Det kommer i sin tur leda till att många barn kommer att berövas rätten att få leva med sina föräldrar. Förslaget kommer vidare slå särskilt hårt mot kvinnor som har svårare att uppfylla försörjningskrav p.g.a. en svagare ställning på arbetsmarknaden. Vi kommer sannolikt även att se en ökning av exploatering på arbetsmarknaden där människor accepterar oskäliga arbetsvillkor för att få en möjlighet att uppfylla försörjningskravet.

Utskottets förslag innebär att redan utsatta nyanlända kommer att berövas möjligheten att få leva med sin familj i Sverige - och detta under en tid då antalet asylsökande är och under en längre tid har varit historiskt låg. Utskottet gör gällande att förslaget kommer att leda till bättre incitament för människor att arbeta, trots att det inte finns något stöd för den uppfattningen. Snarare talar mycket för att förslaget kommer att urholka nyanländas förutsättningar för att integreras i det svenska samhället. Med utskottets förslag kommer nyanlända att utsättas för ökad psykisk ohälsa, ökad utsatthet och med det försvårad integration. Förslag som de facto gör livet mycket svårt för en grupp människor i samhället påverkar också resten av samhället negativt. Förslaget riskerar därmed att stärka motsättningarna mellan olika grupper och polariseringen i samhället.

Sammanfattningsvis är det Sveriges Stadsmissioners uppfattning att utskottets förslag att undanta alternativt skyddsbehövande från möjligheten att få undantag från försörjningskravet för familjeåterförening riskerar att utgöra en konventionsstridig diskriminering och därför ett brott mot människors mest grundläggande rättigheter.

Vidare medför utskottets förslag svåra humanitära konsekvenser för många redan utsatta grupper som kommer leda till ökad psykisk ohälsa, ökad utsatthet och försvårad integration. Av dessa skäl avstyrker Sveriges Stadsmissioner utskottets förslag.

Utskottets förslag om synnerliga skäl är alltför restriktivt för att leva upp till de krav som den internationella rätten ställer

Sveriges Stadsmissioner välkomnar att en ventil i försörjningskravet införs. Vi träffar många personer som inte uppfyller försörjningskravet och som med största sannolikhet aldrig kommer kunna göra det. De saknar därmed en realistisk möjlighet att återförenas med sin familj. Ventilen behövs för att rätten till familjeåterförening ska bli verklig för de som inte kan uppfylla försörjningskravet av skäl som de själva inte kan påverka.

Utskottets förslag att ändra ventilens utformning från *särskilda skäl* till *synnerliga skäl* för att undantas från försörjningskravet innebär en skärpning som med stor sannolikhet kommer att bli alltför snäv för att Sverige ska kunna uppfylla sina internationella förpliktelser. Som Sveriges Stadsmissioner tidigare anfört ska Sveriges långsiktigt hållbara migrationspolitik inte befinna sig ens i närheten av att utgöra brott mot människors mest grundläggande rättigheter.

För att stater vid uppställandet av försörjningskrav och undantag från dessa ska leva upp till och garantera rätten till familjeåterförening framhäver EU-kommissionen i sina riktlinjer att flera omständigheter bör vara av relevans vid bedömningen av anknytningspersonens försörjningsförmåga. Dessa är referenspersonens meriter och kunskaper, graden av strukturell arbetslöshet på referenspersonens yrkesområde eller sysselsättningssituationen i medlemsstaten.

Det följer också av EU-domstolens praxis att en sökande inte får nekas familjeåterförening för att inkomsten inte överstiger en viss miniminivå utan att medlemsstaten gör en konkret prövning av den sökandes situation i enlighet med artikel 17 familjeåterföreningsdirektivet. I EU-domstolens dom C-578/08 har domstolen dessutom tydliggjort att en individuell prövning också ska inrymma sökandens individuella ekonomiska behov, eftersom de ekonomiska behoven kan variera mellan olika individer.

Vi kan alltså konstatera att EU-rätten kräver att Migrationsverket och migrationsdomstolarna ges det rättsliga utrymmet att göra omsorgsfulla individuella bedömningar där man tar hänsyn till personers faktiska försörjningsförmåga. Det utrymmet inbegrips inte i rekvisitet synnerliga skäl som enbart omfattar exceptionella undantagssituationer. En ventil som kräver synnerliga skäl för att undantas från försörjningskravet kommer därför att medföra att Migrationsverket och migrationsdomstolarna kommer att få svårt att tillämpa ventilen utan att det strider mot

Sveriges internationella förpliktelser. Därför avstyrker Sveriges Stadsmissioner utskottets ändringsförslag.

Utöver att utskottets förslag är ytterst tveksamt ur ett EU-rättsligt perspektiv kommer förslaget om det vinner bifall i riksdagen att få allvarliga humanitära konsekvenser som vi ovan och i tidigare remissvar redogjort för.

Stockholm den 24 maj 2021,

Jonas Wahlstrand, tf kanslichef Sveriges Stadsmissioner